

Gondolatok a hatalommegosztásról

A hatalommegosztás elve az európai politikai demokrácia kialakításánál Angliában teljesen hiányzott a választott és leváltható hatalomgyakorlás eszme köréből. Itt a választópolgárok többségének szavazatát elnyert győztes párt kormánypárttá válva ma is "mindent visz": az angol parlament Alsóháza a teljes hatalmat birtokolja, és a benne többséget szerzett kormánypárt e hatalom teljességét megszerzi a választási győzelemmel. Azt pedig, hogy a bírói függetlenség az *egyedi bíró ítélkezési függetlenségét* és nem a bírói kar testületi – hatalmi ág jellegű – függetlenségét jelenti, az is mutatja, hogy itt a bírói hierarchia csúcsa is a parlament felső házába, a Lordok Házába fut be, és feje a miniszterelnök által kinevezett Lordkancellár, aki pedig az összes többi bíró kinevezésére és felmentésére jogosult. Nem a hatalom megosztása jelenti itt a demokráciát, hanem az, hogy a teljhatalommal rendelkező kormány leváltható, a szabad sajtó révén a visszaélései nyilvánosságra kerülhetnek, és ez a szavazatok százezreit viheti el tőle, végső soron a bukását okozva, és végül a bírák ítélkezési függetlensége és csak törvények alávetettsége valósul meg. A hatalom megosztása csak az amerikai demokrácia sajátjaként alakult ki, és ez a rendszer az angollal polárisan szembenálló alkotmányjogi megoldásokat alakított ki: két különálló választás hozza létre a hatalom két pillérét, a Kongresszust és a végrehajtó hatalom fejét, az elnöki pozíciót; az utóbbi miniszterei nem függenek az előbbitől – nincs parlamentnek felelős kormány – másik oldalról az utóbbi pedig nem oszthatja fel a Kongresszust.

Az európai kontinensen a múlt század második felétől az angol parlamentarizmus modellje terjedt el, melytől idegen maradt a hatalom megosztása. Nem vitás azonban, hogy az elmúlt évtizedekben, már a II. Világháború utáni évektől indulóan, egy sor politikai csoport és szellemi stábjaik olyan értelmezést igyekeztek adni az európai parlamentarizmusnak is, amely bizonyos fokig a hatalom megosztását viszi be ennek intézményrendszerébe. Pl. az itt jelképes államfői intézménynek néhány országban a kormányfőt korlátozó jogokat adnak, vagy különálló alkotmánybíróság szervezésével más oldalról korlátozzák döntési szabadságát stb. Ennek következménye, hogy *a parlamenti ciklusokon átívelően egy sor mozdulatlan maradt fenn, melyek tompítják a kormányváltás utáni változtatási lehetőségeket*. Alapvetően tehát a mindenkori fennálló állapotok kedvezményezettjeinek érdekei és ebből fakadó szellemi álláspontjai erősítik ezt a tendenciát.

Magyarországon a '89-es politikai váltás után az alkotmányjogi intézményeket ugyan alapjaiban a hatalom egységén nyugvó európai parlamentarizmus megoldásait hoztuk létre, de ezután egy sor ponton a hatalom megosztása irányába léptünk: külön szervezett alkotmánybíróság, különálló hatalmi ágaként szervezett ügyészség, ombudsmani hivatalok munkatársak seregével, különálló Országos Igazságügyi Tanács, különálló ORTT,

mostanáig különálló TB-önkormányzatok. És mindennek elméleti alapja a demokrácia öntudatlan azonosítása a hatalmi ágak megosztásával. Ez a hatalmi szerkezet lehetővé tette a kádárizmus privilegizált rétegeinek "békés átömlését" az új rendszer felső pozícióiba a társadalom minden szférájában, és ma is folyamatosan biztosítja, hogy a leváltható kormányhatalom konstrukciója ellenére zavartalan legyen domináló helyzetük.

Vegyük komolyan az alkotmányt!

Az első alkotmánybíróság bírának többsége hajlott arra, hogy bármely eléjük kerülő ügy kapcsán az erre vonatkozó döntésük indokolásában "mellékesen" kardinális megállapításokat tegyen, melynek semmi köze nem volt az adott ügyhöz, így senki nem is figyelt fel rá. Ám ezután néhány hónap múlva erre alapozva kardinális újításokat mondtak ki az államhatalom alapkérdéseiben. Így tettek például a 31/1990 AB. határozatban is, amely a lakáshitelek kamatainak felemelésével foglalkozott, és erre vonatkozó döntésük indokolásában mellékesen megjegyezték egy mondatban, hogy "a magyar államszervezet a hatalmi ágak megosztásán alapszik". Ennek ugyan semmilyen alkotmányos alapja nem volt, és azóta sincs a magyar alkotmányban, mint ahogy a legtöbb nyugat-európai alkotmányban sem szerepel a hatalommegosztás elve, hisz épp a parlamentben koncentrálandó hatalom a főszabály az európai parlamentáris rendszerekben. Néhány hónap után aztán megindult a hatalmi ágak megosztásának "alkotmányos alapelve" támaszkodva a létező államszervezet átszabására kötelező alkotmánybírósági határozatok kiadása, *most már támaszkodva az előbb említett döntésük "mellékes megjegyzésére" mint biztos döntési alapra.* Így utólag visszatekintve a rendszerváltás folyamatában legalább olyan fontosnak bizonyult ez az odavetett mondat, mint az 1989 őszi kerekasztal tárgyalások összes megegyezése, és e nélkül a rendszerváltás lényegesen másképp zajlott volna le.

Ezek a politikai machinációk, amelyek – különösen 1990–94 közötti első országgyűlési ciklusban – az alkotmánybíráskodás szintjén felülírták az Országgyűlésben és a politikai pártok szintjén artikulálódó erőviszonyokat és törekvéseket, sajátos akcentust adtak az alkotmánynak. Egyik oldalról ugyanis az alkotmány eszméjét mindenek fölé emelték, és "alkotmányos forradalomról", "jogállami forradalomról" lelkendeztek a közvéleményformálók és az általuk befolyásolt politikusok. De a másik oldalról a legnagyobb nemtörődőség övezte az alkotmány tényleges szövegét. Még néhány jogászcsoporthoz is lábrakapott az a nézet, hogy "alkotmányjogiasítani kell minden jogágot!", és ezt valamilyen progresszív változásnak képzelték. (Lásd a büntetőjog „alkotmányos büntetőjog” alá rendelését, vagy újabban a polgári jog vonatkozásában Gadó Gábor igazságügy-minisztériumi államtitkár törekvéseit a Ptk. 1. §-ának módosítására, mellyel kötelezővé kívánja tenni a bírák számára, hogy a polgári jog rendelkezéseit az alkotmányos alapjogok és alapelvek fényében értelmezzék.) De ténylegesen ez nem az egyes jogágak törvényeinek alkotmányszöveghez kötését jelentené, hanem néhány általános alapelv "alkotmányos büntetőjognak", „alkotmányos polgári jognak”, "alkotmányos pénzügyi jognak" etc. kinevezését, és ezzel a konkrét törvényszöveg kötöttsége alóli kioldódás lehetővé tételét.

Az alkotmánynak az a képmutató tisztelete, amely az elvont alkotmányosságot hangoztatja, de a konkrét alkotmányszöveggel nem igen törődik, lecsapódott abban is, hogy egy sor nyilvánvaló ellentmondást bennehagytak az elmúlt években az alkotmány szövegében, vagy éppen a módosítások kapcsán kerültek ilyenek bele. Például az alkotmány 50. § (3) bekezdése úgy szól, hogy "A bírák függetlenek és csak a törvénynek

vannak alárendelve." Ez ugyan formáisan sem volt soha igaz az elmúlt évtizedekben, mert a Legfelsőbb Bíróság irányelvei és elvi döntései is kötelezők voltak a bírákra ítékezésüknél, de 1989-ig amúgy is csak "papíralkotmány" volt, és ez nem igazi használatra készült. Ám tíz évvel a rendszerváltás után azért feltűnhetett volna egy alkotmányosságot tisztelő jogi kultúrában ez az ellentmondás. Mindenesetre 1997 óta az elvi döntések és irányelvek helyére a jogegységi határozatok kötelező erejét mondja ki a bírák felé az alkotmány 47. §-a. És ezután az 50. § (3) bekezdése rögzíti rezzenetlenül, hogy a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve...

A fenti példa is mutatja, hogy nem tudhatjuk le az alkotmány kérdését egy tartalmilag változatlan, de "szimbolikusan új alkotmánnyal". Nagyon is változtatásra szorul ez még akkor is, ha ennek során nem kívánjuk megbolygatni a rendszerváltás után kialakult társadalmi egyensúlyt, és csak a nyilvánvaló szövegszerű ellentmondásokat kívánjuk kiküszöbölni. És ennek folyamán akkor meg kellene tenni azoknak az alkotmánybírói döntéseknek is az alkotmány szövegébe foglalását, melyeknek eddig semmilyen alkotmányi alapja nem volt, ám mára már a közjogi berendezkedésünk részévé váltak.

A végső kifogás a "szimbolikusan új alkotmány" tervével szemben éppen az, hogy ezzel akaratlanul is az *elvont alkotmányosság további mitizálását segítenénk elő*, miközben a feladat az lenne, hogy a *konkrét alkotmányszöveg körül erősítsük fel az alkotmány tiszteletét*. Nincs olyan nyugat-európai ország, ahol annyira háttérbe tolták volna a alkotmány szövegszerű rendelkezéseit az alkotmánybíráskodás során, mint nálunk volt megfigyelhető az elmúlt években. Franciaországban épp a közelmúltban döntött az Alkotmánytanács a hivatalos nyelvhasználat ügyében, és noha politikailag semi kifogásolhatót nem talált abban, hogy a francia nyelv mellett a kisebbségi nyelvek is használatosak legyenek egyes francia régiókban, ennek ellenére alkotmányellenesnek minősített egy nagyon fontos nemzetközi szerződéshez csatlakozást ebben a tárgyban, mert a francia alkotmány tisztán kimondja, hogy Franciaországban a francia a hivatalos nyelv. Ha tényleg fontosnak tartja valaki az alkotmányt, és minden ok meg van arra, hogy annak tartsák, akkor először a francia alkotmányt kell módosítani ennek megvalósításához. Úgy csatlakozni azonban nemzetközi egyezményhez, hogy ennek tartalma ellentmond az alkotmány szószerinti szövegének, nem megengedhető.

Az alkotmány rendelkezéseinek komolyan vételét és az alkotmány szövegéhez ragaszkodást indokolja az a törekvés is, amely minden demokráciában megfigyelhető, és amelynek lényege, hogy a politikai küzdelem területéről azért akarnak egyes tárgyakat áttolni bizonyos politikai csoportok az alkotmány rendelkezései közé, hogy így az állampolgárok millióinak akarata helyett szűk vélelményformáló értelmiségi körök befolyásolhassák ezek eldöntését. Ha szabadon el lehet szakadni az alkotmány szövegétől, és tetszőleges értelmet lehet tulajdonítani az alkotmány egyes rendelkezéseinek, amely alapján aztán tetszés szerint megsemmisíthetők a parlament törvényei, akkor a milliók demokráciája helyett ismét egy szűk csoport uralmához jutunk el, és a választójog egyenlőségén és általánosságán nyugvó parlamentáris demokrácia üres színjátékká és paravánná válik a tényleges társadalmirányító döntéseket hozó alkotmánybírói döntések előtt. *A feszes alkotmányhoz kööttség ennek lehetőségét korlátozza, és biztosítja, hogy a hatalom középpontjában tényleg az alkotmányozó és törvényhozó Országgyűlés és mögötte a választópolgárok milliói döntsenek*. Mindenki előtt nyilvánvaló lehet, hogy milyen keveset ér az az alkotmányozó hatalom és alkotmánya, amelyet aztán a legszabadabban értelmezhet döntéseiben az alkotmánybíró, vagy a saját döntéseire támaszkodva félre is tolhat.

Az alkotmánybíróság alkotmány szövegéhez kötését nagymértékben segíthetné a jövőben, ha az alkotmánybírák pontosabban tartanák magukat a precedens-alkotás elveihez. Precedensjog ugyan jó ideig csak az angolszász jogrendszerekben létezett, de az európai kontinensen – és újabban nálunk is – terjedő gyakorlata kialakított már olyan elveket, amelyek a precedens-alkotásnál irányadók. Az egyik ilyen elv az, hogy a bírák az eléjük tárt ügy kapcsán fejtik ki jogértelmező – az alkotmánybíróság: alkotmányértelmező – állásfoglalásaikat, és az ügytől távoleső megállapításoktól egyrészt tartózkodnak, másrészt ha van is ilyen megállapításuk, az nem minősül a későbbiekben csak "obiter dictum"-nak, vagyis "mellékes megállapításnak", és nincs semmilyen relevanciája az adott precedens későbbi alkalmazásánál. A korábbi alkotmánybírói stáb mérvadó többsége sokszor épp azzal követte el a legnagyobb visszaélést alkotmányossággal szemben, hogy az egyes ügyek kapcsán a döntést sokszor csak ürügynek tekintették arra, hogy teljesen más kérdésekben is kardinális megállapításokat tegyenek. És mivel nem láttak semmilyen ellenállást a jogászörökben és a közvéleményben e tevékenységük során, jutottak el arra a megállapításra, hogy őket tulajdonképpen nem is köti az, hogy mi van az írott alkotmányban. (Lásd példának ismét a kamatemelés ürügyén a hatalmi ágak megosztásának becsempészését a 31/1990-es döntésükbe!)

Végül érdemes elidőzni a folyamatosság és megszakíttóság kérdésénél, amikor fenntartásokkal fogadjuk a "szimbolikusan új, ám tartalmilag változatlan" 2000. évi I. törvény alkotmányának gondolatát. A '89-es politikai váltás folyamán a tömegek és az újonnan megjelenő politikai elit is szakítást akart a korábbi állapotokkal szemben. Ténylegesen ez a szakítás a pusztá formák változtatására szelődött le nagyon hamar – sok szempontból épp az Országgyűlést felülbíró Alkotmánybíróság révén! – és az 1994-től induló szociál-liberális kormányzás idején véglegessé vált az új intézményi formák között a korábbi gazdasági-kulturális hierarchia dominanciája, igaz, olyan új tulajdonosi és értelmiségi csoportokat is elviselve, akik korábban nem tartoztak a társadalom irányítói közé. Ma már az egész államhatalmi súlyeloszlás, a gazdasági, kulturális és médiahatalmi viszonyok ezen a társadalmi hierarchián nyugszanak. Ebben a helyzetben az alkotmány "vadonatúj" jellegére törekedni, miközben a tartalmilag változatlan alkotmány az utóbbi évtizedek társadalmi hierarchiájának legnagyobb folyamatosságán alapul, csak fokozná azt az őszintétlenséget, amely "alkotmányos forradalmat", "jogállami forradalmat" hirdet, és amelynek tényleges tartalma éppen az, hogy nem volt 1989 után társadalmi forradalom, és éppúgy a folyamatosság a változások jellemzője, mint volt Kádár János idején 1968 után a gazdasági reformok folyamán.

Alkotmány és hatalommegosztás

A hatalommegosztás elleni frontális támadásként értékelte Szikinger István a Népszavában ('99 aug. 26. 7. p.) a ma hatályos alkotmány 50. évfordulója kapcsán írt cikkem e témával foglalkozó részeit. Mivel polémiája valóban az alkotmányosság, a demokrácia és az alkotmánybíráskodás alapkérdéseit érinti, és a felvetett kérdések amúgyis kaotikus zürzavarban kavarnak a hazai politikai közvélemény vitáiban, érdemesnek tűnik válaszolni kritikusi megállapításaira.

Vitába kell szállni először azzal a gondolati kerettel, amelybe Szikinger nézeteimet behelyezi, miszerint én azért hangoztatok fenntartásokat a hatalmi ágak megosztásával szemben, mert úgymond "...a hatalom ideológusai egyre nyiltabban vallják: csökkenteni kellene az egyén szabadságát a hivatalos szervek mozgásterének bővítése érdekében, a

hatalommegosztásra pedig semmi szükség." Egész cikkéből kivehetően Szikinger nem "személyre megy", és az a méltánytalan hangnem és lealacsonyító gyalázkodás, mely pedig oly sokszor ért a Népszava hasábjain az elmúlt években, nem található meg nála, úgyhogy feltehetően egyszerű tévedésnek tudható be nála a "kormányparti képviselő = hatalommegosztás kritikus"-állítás személyemet illetően. Ezeket a kritikai fenntartásokat ugyanis már 1993-ban írt könyvemben (*Magyar parlamentarizmus*, Cserépfalvi Kiadó) alaposan kifejtettem, és ugyanakkor ősszel a Társadalmi Szemlében egy egész vitasorozatot kiváltó tanulmányt is publikáltam erről. Ekkor még publicisztikai cikkek írásával sem vettem részt a napi politikában, de mikor a Horn-kormány hatalomra kerülésével ezt elkezdtem, minden szociál-liberális kritikám ellenére elismételtem a hatalommegosztással szembeni fenntartásaimat az 1994 nyarán a Magyar Nemzetben írt cikkeimben, pedig azokat – a Szikinger-logika szerint – a Horn-kormány segítéseként kellett volna minősíteni....

A dolog egyszerűen a mögöttes tudományos vélemény kormányváltásoktól független képviselőjét jelenti. Én ugyanis valamikor összehasonlító alkotmányjogot tanítottam – szemben Szikinger Pistával, akivel a '80-as évek elején egy ideig kollégák voltunk az ELTE Jogi karának Államjogi Tanszékén – és alaposan végig elemeztem az európai parlamentáris kormányformák és velük szemben az Egyesült Államok hatalmi ágak megosztásán alapuló prezidenciális kormányformájának történetét. Kérem volt kollégámat, hogy olvassa végig Nyugat-Európa alkotmánygyűjteményét (Kovács István és Tóth Károly szerkesztésében 1988–89-ben a legtöbb magyar nyelven is megjelent) és idézze majd fel, hogy hány alkotmányban találkozott a hatalommegosztás kifejezéssel. Velem vitatkozva Szikinger az Egyesült Királyságot említi kivételként a hatalommegosztás elvének megvalósítása alól, de a fent ajánlott olvasás abszolválása után rá fog ébredni: a nyugat-európai parlamentáris kormányformák alkotmányai – az 1831-es belga alkotmány közvetítésével – az angol parlamentáris rendszert másolták le az elmúlt másfél évszázadban. Épp e ponton volt mindig is vitám Sári Jánossal – őt idézi fel velem szemben vitapartnerem – aki itthon valóban egyetlenként foglalkozott monografikusan a hatalommegosztással, és az angol parlamentarizmus illetve a kontinentális parlamentáris kormányformák különbségét hangsúlyozva, az utóbbiakban a hatalmi ágak megosztását tételezte fel. Vele szemben Karl Loewenstein vaskos monográfiái (1958-ból a kétkötetes "Nagy-Britannia közjogi berendezkedése", és 1962-ből az "Alkotmánytan", amely összehasonlítón elemzi a nyugat-európai parlamentáris kormányformák fejlődését) felmentenek az alól, hogy monografikusan vitatkozzam Sárral és nyomában Szikingerrel. A kontinentális európai országokban egyedül Franciaországban van hagyománya a hatalommegosztás elvének (nem véletlenül Montesquieu országáról van szó!) ám itt a hatalom megosztásának tartalma lényegében a bírák jogalkotástól eltiltásában áll, és ezek törvényértelmezésének legszűkebbre szorítását célozza. *Ezzel szemben az elmúlt tíz évben a hatalmi ágaak megosztásának elvére támaszkodva nálunk tartalmilag az Országgyűlés kiemelkedő szerepének megnyirbálását hajtották végre.* (Még egyszer hadd jelezzem: Horn Gyuláék parlamenti többsége és kormányhatalma esetén is ugyanezt írtam Magyar Nemzet-cikkeimben!) Vagyis itt a hatalom megosztása ténylegesen a hatalom elvételére irányult a népképviselői szervvel szemben.

Alkotmányjogásként azért kellett ez ellen tiltakozni már 1993-ban, mert a rövid távú politikai erőviszonyok miatt ennek révén a parlamentáris kormányforma és a demokrácia legmélyebb működési elvei sérültek. A rövid távú politikai erőviszonyok ugyanis úgy álltak az első parlamenti ciklus nemzeti-konzervatív kormányzata alatt, hogy miközben a választók milliói révén az egyik politikai tábor megkapta a parlamenti többséget és vele a

kormányrudat, a gazdasági-vállalkozói szféra és a szellemi-média szféra domináns erői a '80-as évek társadalmi hierarchia csúcsairól nagy mértékben szemben álltak ezzel. *Az éppen létrejött politikai demokráciában a parlamenti politikai hatalom visszametszését a legmelegebben támogatták a választáson vesztes, de amúgy a tényleges társadalmi hatalommal rendelkező csoportok.* És ebbe az irányba hatottak kiegészítőleg még az első ciklus kormányhatalmán belüli radikális rendszerváltás-hívók és a kormányfő körül csoportosuló mérsékeltbb fórumosok csatái is, és az utóbbiakat engedékennyé tette e belső harcuk az Országgyűlés hatalmának visszametszésével szemben. ("Tetszettek volna forradalmat csinálni!" – tudta mondani párton belüli ellenzékének így már tényleg a miniszterelnök.) Így indult el a hatalmi ágak elválasztásának hangsúlyozása 1990 decemberétől hivatalosan is az 37/1990-es AB-határozat egy "mellékes megjegyzésére" alapozva, és miközben az 1989-es alkotmánymódosítás ténylegesen az angol parlamentáris kormányformát vezette be, ezután állandóan az Egyesült Államok hatalmi ágainak elválasztási elve zúgott a közvélemény-formáló médiaértelmség soraiban. Ha a "feltéve, de meg nem engedve"-formula egy sajátos értelmében feltesszük, hogy 1990 áprilisában, az első parlamenti ciklusban a Magyar Demokrata Fórum helyett a vállalkozói-média-szellemi szférákban nagyságrendekkel jobb háttérrel rendelkező szabaddemokraták győznek, akkor ma teljesen nyilvánvalóan nem kellene zúgolódnom az Országgyűlés szerepének visszametszése miatt. Az első ciklus alkotmánybírói többsége ilyen (hátról is megtámogatott) parlamenti erőviszonyok mellett soha nem tudta volna alkotmányszöveggel szembeni "alkotmányos forradalmát" végrehajtani.

Vitapartnerem elismeri végül, hogy a magyar alkotmányban tényleg egy szó sincs a hatalommegosztásról, de azután azt az álláspontot fejt ki, hogy a jogászság "szakmai szabályainak" utasításai szerint "Általánosságban arra kell törekedni, hogy a jogalkotó akaratát kiderítsük a nem mindig egyértelmű eligazítást adó paragrafusok mögé tekintéssel." És megidézi az 1989-es alkotmánymódosítás miniszteri indokolását, amely tényleg utal a hatalmi ágak megosztására. Hadd forduljak itt az Olvasók közül a jogászokhoz, akik tudják, hogy Savigny óta a jogi szövegeket nem egy, hanem "négyes értelmezési kánonnal" lehet értelmezni, most nem is beszélve az elmúlt évtizedekben elterjedt további értelmezési módszerekről. Ám minden értelmezési módszernek van egy alapvető közössége: *mindig a jogi szövegből kell kiindulni, és csak annak értelmezésébe lehet bevonni a jogalkotó akaratára, a rendszertani érvelésre, a logikai szabályokra visszanyúlást.* Ami szövegszerűen nem szerepel a törvényben, jelen esetben az alkotmánytörvényben, azt nem lehet az indokolásból beleemelni. Legyen az a minisztériumi apparátus gondja, hogy miért keverték olyan dolgot az indokolásba, amelynek semmi jele nincs a törvényszövegben. Ugyanis a törvényhozási gépezeten, a parlamenti harcokban a szöveg megy keresztül, annak formálása körül zajlik a politikai harc, így a demokratikus akaratképzés legmélyebb semmibevételét jelentené, ha ezután félre lehetne tolni a törvényszöveget, és a miniszteri indokolásra alapozva felfordítani a törvényben kikristályosodott kompromisszumokat.

Hogy félreértés ne maradjon cikkem után, hadd jelezzem, hogy az elmúlt évek fejleményei után én sem látom annak realitását, hogy visszalépünk 1990 decemberéhez, és visszaállítsuk az Országgyűlés és annak többségén alapuló kormányhatalom eredeti terjedelmét. De legalább nézzük végig őszintén az alkotmány szövegéből és az első ciklus alkotmánybíráinak láthatatlan alkotmányozásából következő "kettős alkotmányunk" problémáit, és próbáljuk meg egységes alkotmányszöveg kidolgozását elérni. – A hatalommegosztással szembeni kritikámat ebbe a keretbe ágyaztam be a Szikinger által vitatott cikkemben.

BÉLA POKOL

SOME THOUGHTS ON THE SEPARATION OF POWER

(Summary)

There are a lot of views on the separation of power in Hungary and the paper outlines the differences between the parliamentarism in the United Kingdom and the presidentialism in the USA. The paper outlines the thesis that the constitutional development of the European Countries in the 19th century was based on the British parliamentarism which was built on the unity of power in the two chambers of the parliament and the separation of power was absent from this constitutional arrangement. The Hungarian parliamentarism had the same structure originally but in the 90-ies there was a change in the intellectual environment and a re-interpretation of the parliamentarism occurred for the separation of power.